

ПРЕПОЗИЦИЈСКИ ПАСИВ КАО ЗАНЕМАРЕНА КАТЕГОРИЈА ПАСИВА

У већини најчесталије кориштених савремених граматичких уџбеника и књига које се баве општим прегледима граматике енглеског језика, почевши од традиционалних па све до савремених, опис пасивне конструкције умногоме почива на опису оних примјера ове структуре који имају своје директне еквиваленте у активу. Конструкције које својом формом и значењем подсећају на пасив, а чија је трансформациона веза са активом сложена, или пак непостојећа, у потпуности су занемарене или им је посвећено веома мало пажње. Једна од таквих конструкција јесте и пасив препозицијских глагола чија сложена структура и њене семантичке вриједности у једнакој мјери осложњавају и процес њеног преобликовања у пасив. Циљ овог рада је да, кроз преглед релевантне литературе која се бави препозицијским пасивом укаже на неке битне одлике тих пасива, те неопходност да се уврсте у приказе пасивних конструкција у граматицима енглеског језика. Будући да се, у поређењу са већином осталих савремених граматичара, Хадлстон и Пулум баве препозицијским пасивима на свеобухватнији и систематичнији начин, њихов приказ ових конструкција ће послужити као основна инспирација за овај рад.

Кључне ријечи: пасив, актив, трансформација, препозицијски глаголи, пасив препозицијских глагола, граматица енглеског језика

1. Увод

У савременим граматицима енглеског језика нетипични облици пасивне конструкције су умногоме занемарени. У енглеском језику постоје пасивне конструкције које имају трансформациону везу са одговарајућим еквивалентом у активу, али и конструкције чија је трансформациона веза са активом сложена или пак непостојећа. Оне су у граматичкој литератури занемарене. У класификацијама се оне наводе, али их граматичари детаљно не проучавају.

Једна од таквих нетипичних пасивних конструкција јесте пасив препозицијских глагола. Хадлстон и Пулум препозицијске глаголе де-

¹ maja.vestida@ffuis.edu.ba

финишу као “those which select a PP complement containing a specified preposition together with its own complement” (2002: 274), илуструјући их слједећим примјерима (2002: 275):

specified preposition	unspecified preposition
i a. I referred to her book.	b. I flew to Boston.
ii a. I came across some old letters	b. I swam across the river.
iii a. I skated over the problem.	b. I skated over the frozen pond.
iv a. I waded through my ironing	b. I waded through mud.

Термине „назначена препозиција“ (енг. *unspecified preposition*) и „не-назначена препозиција“ (енг. *unspecified preposition*), Хадлстон и Пулум појашњавају користећи примјере реченица *Kim referred to your book* и *Kim flew to Boston* (2002: 273). У другој реченици препозиција *to* може бити систематски контрастирана са препозицијама као што су *towards, round, from, over*, итд., док препозиција *to* у првој реченици не може бити замијењена на такав начин. Наиме, уз глагол *refer* у рјечницима требало би назначити препозицију *to* као специфичну препозицију са којом се овај глагол комбинује, док, када је у питању глагол *fly*, довољно је навести „that the verb takes complements of goal, source, and path (2002: 273).

У складу са дефиницијом препозицијских глагола примјери под [a] представљају потврде препозицијских глагола јер се појављују са назначеном препозицијом. Међутим, комбинације глагол + препозиција су бројне, од којих се неке, умјесто са назначеном, могу појавити и са неназначеном препозицијом. У поглављу које се бави препозицијским глаголима, Хадлстон и Пулум, анализирају обје комбинације, бавећи се између осталог и њиховом могућношћу да творе пасивне облике. Пасиве овако дефинисаних глагола, неки граматичари називају препозицијским пасивима и сматрају их примјером једне шире групе нетипичних пасива познатих под називом – псеудопасиви.

Уобичајене пасивне конструкције којима се баве граматике енглеског језика, од традиционалних до савремених (ПАУТСМА 1926; КРАУЗИНГА 1931, 1949; ЗЕНДВОРТ 1948; ЈЕСПЕРСЕН 1948, 1949; КУРМ 1964, СВАРТВИК 1966; КВЕРК и др. 1985; АЛЕКСАНДЕР 1988; БАЈБЕР и др. 1999; ХАДЛСТОН, ПУЛУМ 2002) наводе да се ове структуре творе само од прелазних глагола, при чему њихов објекат постаје субјекат пасивне реченице, док је глагол сложен и појављује се у структури помоћни глагол (најчешће *be* или *get*) и прошли партицип. Субјекат актива у том случају преузима функцију објекта и уводи се уз препозицију *by* при чему је могуће њено изостављање. Традиционална и увријежена дефиниција ове конструкције у сусрету са „стварном” језичком употребом, показује да она има бројне пропусте и недостатке.

Наиме, постоје глаголи који у исто вријеме могу бити и прелазни и непрелазни, па тако глагол *sing* може имати свој непрелазни и прелазни

облик, при чему само овај други може имати свој облик у пасиву:

(1) I sing (непрелазни глагол)

(2) I sing a song (прелазни глагол) – A song is sung.

У оваквим случајевима контекст и значење су пресудни, те иако се на основу цитираних примјера у први мах може учинити да је врло лако одредити када и да ли овакви глаголи могу имати своје облике у пасиву, то врло често није случај. Ово још додатно компликује чињеница да неки глаголи, иако транзитивни по своме значењу, могу да се појаве само у активном или само у пасивном облику, као што су на примјер глагол *born* (срп. *родити се*) који се у овом значењу јавља само у свом пасивном облику као у “He was born a month ago”, или глагол *lack* као у “The students lacked experience”, који јесте транзитивни јер посједује објекат *experience*, али у овом случају не може имати свој облик у пасиву.

Постоје и тзв. ергативни глаголи који се, попут претходно наведених, могу јавити у свом прелазном (3) и непрелазном облику (4), с тим да у случају када су непрелазни њихов субјекат одговара њиховом објекту у случају када су прелазни, као у примјеру који слиједи:

(3) He broke the vase.

(4) The vase broke.

Овакви случајеви гдје субјекат значењски трпи глаголску радњу, при чему се глагол не јавља у типичном пасивном облику, који се састоји од помоћног глагола и прошлог партиципа, у енглеском језику се назива “middle voice”. С обзиром на то да значењски подсећа на пасив, а формално на актив, због чега можемо рећи да се налази негдје између ова два облика, како и сам назив сугерише, врло је јасно зашто овакви глаголи могу да изазову забуну у вези са питањем којој категорији припадају.

Недоумице у вези са пасивном конструкцијом неријетко проузрокују и глаголи чији партиципи у исто вријеме могу да имају особине и глагола и придјева, при чему могу бити протумачени као пасивни партиципи, али и као придјеви. Чињеница да могу да имају своје еквиваленте у пасиву указује на њихове глаголске особине, док чињеница да могу бити координисани са придјевима, да њихови партиципи могу бити модификовани са *quite*, *rather*, *more*, итд., те да њихов помоћни глагол може бити замијењен глаголима *seem* и *feel* указују на њихове придјевске особине. Граматичари ове конструкције називају полупасивима (енг. *semi-passives*) који могу бити представљени примјерима попут сљедећих (КВЕРК, ЛИЧ и др. 1985: 167):

(5) We are encouraged to go on with the project.

(6) Leonard was interested in linguistics.

За разлику од полупасива који, упркос томе што могу бити двојако протумачени, ипак могу имати своје трансформационе еквиваленте у активу, постоје конструкције које само формално личе пасиву, при чему не могу имати своје еквиваленте у активу нити агенсе, па су стога означени као псеудопасиви. Овакве конструкције означавају стање као резултат одређене радње, прије него саму радњу, и због тога се често називају статичним пасивима (енг. *statal passives*). У том случају помоћни глагол *be* има статус везивног елемента и може бити замијењен глаголима као што су *become, feel, remain*, итд., док њихови партиципи имају придјевске карактеристике. Ако бисмо покушали да их преведемо у одговарајуће облике актива, неминовно би дошло и до промјене њиховог значења. Наредни примјери реченица репрезентују да структура која према својој значењу одговара (7) није (8) него (9), (КВЕРК, ЛИЧ и др. 1985: 170):

- (7) The building is already demolished.
- (8) (Someone) already demolishes the buildinga.
- (9) (Someone) has already demolished the building.

Након увода, у другом поглављу овог рада, даћемо преглед приказа препозицијских пасива у неким савременим граматицама енглеског језика. Поглавља која слиједе биће посвећена битним факторима који утичу на формирање ових пасива, па ћемо се тако, у трећем поглављу, бавити кохезијом између глагола и препозиције. Четврто, уједно и посљедње поглавље које претходи закључку, бавиће се питањем семантичких фактора који утичу на могућност формирања препозицијских пасива.

2. Препозицијски пасив у савременим граматицама енглеског језика

Иако у класификацијама пасивних конструкција у савременим граматицама енглеског језика наилазимо на помен нетипичних пасивних конструкција у које спадају и препозицијски пасиви, ријетке су оне које се овим конструкцијама баве на детаљнији начин, посвећујући им више од свега неколико реченица. Будући да Хадлстон и Пулум посвећују највише простора препозицијским пасивима, у овом поглављу ћемо се, с разлогом, у највећој мјери бавити њиховим приказом ове конструкције

Упркос томе што је граMATика коју су написали Кверк и сарадници једна од ријетких савремених граMATика енглеског језика која се на подробнији и систематичнији начин бави неким од поменутих нетипичних примјера пасивних конструкција, укључујући и псеудопасиве, ни они се овим пасивима не баве на подробнији начин, што бисмо могли очекива-

ти, с обзиром на то да их неки лингвисти, као што смо већ поменули, још називају и псеудопасивима.

Прије Хадлстона и Пулума који су детаљно образложили пасиве препозицијских глагола, на значај овог питања указали су и Бајбер и сарадници (1999). Наиме, приликом дефинисања пасивне конструкције они указују на то да (1999: 481):

“Passive constructions are also commonly found with two objects (Pattern 2) prepositional verbs (5.3.3):

Dormancy is associated with short duration. (ACAD)

cf. Researchers associate (dormancy) with short duration. (ACAD)

Elements are usually classified as metals and non-metals.

cf. Reserachers usually classify elements as metals and non-metals.”

Ово потврђују и резултати њихове корпусне студије који показују да за разлику од препозицијских глагола са једним објектом, који се веома ријетко јављају у пасивном облику, препозицијски глаголи са два објекта “generally take the passive voice”, при чему “the passive subject corresponds to the direct object of the active version, suggesting that passive subjects are more readily formed from direct objects than prepositional objects” (1999: 482).

Хадлстон и Пулум баве се пасивима препозицијских глагола у оквиру одјељка који говори о начину на који компленти активне глаголске фразе бивају удаљени (енг. *externalised*) из ње у њеном пасивном облику, другим ријечима шта се дешава са објектима активне глаголске фразе, које су њихове карактеристике, те на који начин су третирани у њиховим пасивним еквивалентима. Поред тога што их препознају и баве се директним објектима у монотранзитивним клаузама, те директним и индиректним објектима у дитранзитивним клаузама, Хадлстон и Пулум, такође, препознају и клаузе које садрже објекат препозиције као у примјерима који слиједи (2002: 1433):

(10) My mother approved of the plan – The plan was approved of by my mother.

(11) The committee didn't face up to these problems. – These problems were not faced up to by the committee.

(12) The organisers seem to have lost sight of the main goal. – The main goal seem to have been lost sight of .

(13) Someone has slept in this bed. – This bed has been slept in.

У сваком од наведених примјера подвучена именичка фраза није објекат глагола него препозиције која јој претходи. Ове именичке фразе у пасиву добијају улогу субјекта, с тим да препозиција која је у активу била прелазна, у пасиву постаје непрелазна, па су из тог разлога ове конструкције назване препозицијским пасивима. Хадлстон и Пулум дијеле

их у двије основне категорије на основу синтаксичке функције препозицијске фразе (2002: 1433). Прву категорију препозицијских пасива чине они код којих препозицијска фраза представља комплемент чији је главни члан одређен глаголским идиомом (енг. *verbal idiom*), као у примјерима (10), (11) и (12). Ова категорија је у директној вези са, у дефиницији поменутих, глаголима са назначеном препозицијом јер су ови идоматске природе “there are numerous verb + preposition combinations where the preposition can be either specified or unspecified: in the specified case the combination forms a verbal idiom” (2002: 274). Насупрот њима, другу категорију препозицијских пасива чине они чија препозиција није одређена идиоматском природом глагола тј. чија препозиција не представља дио глаголске структуре као у примјеру (13). За разлику од прве, ова категорија се везује за глаголе са неназначеном препозицијом, јер у случају ових препозиција не представља неодвојиви и незамјењиви дио глаголске структуре.

У случају прве категорије, препозиција може бити одређена препозицијским глаголом, као што је нпр. *approve of*, или може да се јави у оквиру глаголске структуре представљене моделом „глагол + препозиција + препозиција” као у *look up to* или у моделу „глагол + именичка фраза + препозиција” као у *lose sight of*. Иако бавећи се сложеним глаголима, Хадлстон и Пулум истичу да глаголи попут *approve of*, *look up to*, *lose sight of*, не чине синтаксичке конституенте, ипак финална позиција коју препозиција заузима у овим глаголским структурама представља фактор који олакшава њихово удаљавање (енг. *externalisation*) у пасивним конструкцијама. Ови аутори даље указују на то да је веома битно примјетити да су препозицијски пасиви могући једино у случају глаголског склопа код којег препозицији слиједи објекатска именичка фраза као у (14), док у случају транзитивних препозицијских глагола то није могуће, као у примјеру (15), (2002: 1433):

(14) They accused Kim of the murder - The murder was accused Kim of.

(15) She explained the problem to me - I was explained the problem to.

Аутори затим наводе примјере код којих се глагол који је праћен препозицијом може појавити у препозицијском пасиву само у случају када његово значење није дословно (16), док у случају када је његово значење дословно тумачено, то није могуће (17), (2002: 1433):

(16) She was a fine manager one who was looked up to by them all.

(17) The top of the mountain was looked up to as the volcano erupted.

Ипак, упркос наведеним „правилима”, чак и у случајевима када препозиција јесте одређена глаголом или његовом синсемантичком при-

родом, може се десити да не може бити екстернализована у препозицијском пасиву (2002: 1434):

- (18) He was taken after by his son. (глагол + препозиција)
(19) Justice is being cried out for (глагол + препозиција + препозиција)
(20) She had been curried favour with. (глагол + именичка фраза + препозиција)

Упркос покушају да успостави генерално правило када је у питању творба препозицијских пасива, Хадлстон и Пулум ипак на крају наводе, да га је као таквог немогуће успоставити, те да би могућност пасивизације оваквих глагола требало да буде наведена у рјечницима као њихово специфично својство.

Када је у питању друга категорија препозицијских глагола, тј. оних који нису условљени и одређени глаголом или његовом синсематичком природом, у случају када њихове препозиције имају мјесно значење, могућност формирања препозицијског пасива може бити условљена ограничењима употребе. Наиме, пасив оваквих глагола могућ је само у оним случајевима када је субјекат пасивне конструкције подвргнут значајним утицајима или промјенама одређених својстава или особина, или нам даје информацију о неким општим или значајним и истакнутим својствима субјекта, као у примјерима који слиједе (2002: 1446):

- i a. This bed was slept in by George Washington.
b. The valley could be marched through in less than two hours.
c. My new hat has been sat on.
ii a. # The river was slept beside.
b. # The village hall could be met in.
c. # The roof has been sat on all day.

У потврди (ia), ријеч је о важној историјској чињеници везаној за поменути *кревет*, што нам даје информацију о специфичним карактеристикама овог кревета. У примјеру (ib), такође, добијамо битну информацију о карактеристикама извјесне долине, а то је да се може прећи за мање од два сата хода. Примјер (ic) подразумева да је шешир завршио изгужван или промијењен на неки други начин. Дакле, сваки од ових примјера даје нам битну информацију о пасиву субјекта тј. карактерише га на извјестан начин, или нам пак указује на чињеницу да је био подвргнут извјесним промјенама свог стања. У складу са Хадлстоновом и Пулумовом тврдњом, у свим наведеним примјерима, пасивни облици су могући.

За разлику од ових, примјери (iia, iib, iic) нису прихватљиви у пасивним облицима јер не задовољавају наведене услове. Наиме, спавање

поред ријеке не мијења њено стање ни на какав начин, нити јој придаје неке специфичне карактеристике, чинећи је на тај начин другачијом од других ријека. Зграде сеоских општина обично се користе за састанке, тако да, ни у овом случају, не добијамо никакву битну нити специфичну информацију о поменутој згради, а сједење на крову, обично не утиче на његову промјену.

Хадлстонов и Пулумов приказ препозицијских пасива важан је, не само због тога што је један од ријетких детаљних описа ове конструкције, него и због тога што ову сложену и нетипичну пасивну конструкцију описује на систематичан начин, дајући нам вриједне увиде у њене специфичне одлике. С обзиром на формалну и значењску комплексност ових глагола, аутори су свјесни могућих потешкоћа и недоумица које може изазвати покушај њихове трансформације у пасивне облике. На основу увида у специфичне карактеристике ових глагола, аутори примјеђују извјесне обрасце на којима почива могућност њихове трансформације у пасивне облике, те на основу којих их дијеле у поменуте категорије. Оваква прецизна и систематична класификација нам умногоме помаже да препознамо препозицијске глаголе који могу имати своје пасивне облике. У вези са тим, овакав приказ препозицијских пасива требао би се наћи у свим граматицима енглеског језика, те на тај начин продубити свијест о постојању оваквих, углавном недовољно обрађених и маргинализованих нетипичних пасивних конструкција.

С обзиром на то да је Хадлстонова и Пулумова дефиниција и класификација препозицијских пасива у великој мјери условљена питањем кохезије између глагола и препозиције (1. категорија), као и семантичким факторима који утичу на објекат препозиције, тј. који одређују када и у којим случајевима он може постати субјекат препозицијског пасива (2. категорија), у наредним поглављима посветићемо им више пажње.

3. Кохезија (енг. *Adjacency*)

За разлику од „обичног” пасива “which applies quite systematically to all transitive verbs, with a handful of lexical exceptions” (ЦЕНГ 2006: 272), препозицијски пасив је много комплекснији и компликованији јер је могућност његове творбе условљена бројним и разноликим ограничењима семантичке, прагматичке и синтаксичке природе, па у складу са тим, граматичка литература која се бави овим конструкцијама треба да разјасни постојећа ограничења. Управо због тога произашле су бројне и значајане анализе ове конструкције из угла различитих теоретских оквира, укључујући и оне којима се баве традиционални граматичари (ПАУТСМА

1926; ЈЕСПЕРСЕН 1909-49; СВАРТВИК 1966; КУПЕР-КУБЛЕН 1979; КВЕРК, ЛИЧ и др. 1985), из угла генеративне граматике (ЧОМСКИ 1965, 1981; ВАН-РИМСДИЈК 1978; БРЕСНАН 1982а), и функционалне лингвистике (БОЛИНЦЕР 1975; ПАЛМЕР 1974, 1988; ТАКАМИ 1992). Нека од ових истраживања су, више него очигледно, утицала на приказ ове конструкције код Хадлстона и Пулума (2002).

Једна од неизоставних и неизбјежних тема када је у питању бављење препозицијским пасивом јесте питање семантичког јединства, тј. степен кохезије између глагола и препозиције, што је више него очигледно у опису ове конструкције код Хадлстона и Пулума (2002: 1446), посебно када је ријеч о првој категорији препозицијских пасива. Наиме, што је већи степен јединства међу поменутиим елементима, то је већа могућност реализације препозицијских пасива – “Many authors argue that a high degree of ‘cohesion’ between the verb and the ‘stranded’ preposition is a necessary condition for the well-formedness of the prepositional passive” (ЦЕНГ 2006: 272). Ово питање је присутно још у дјелима традиционалних граматичара, па тако још 1926. године Паутсма примјећује да комбинација глагола и препозиције у енглеском и њему сродним језицима најчешће јесте једнака транзитивном глаголу. Он прави разлику између фразалних глагола чије се партикуле могу промјерати (*call her up*), затим глагола са препозицијским објектима (*look at, impose upon*), те глагола са адвербијалним допунама (енг. *adjunct*) (*lay on the floor*). Прва два типа могу имати облике у пасиву, док трећи не, јер прва два случаја подразумевају јаче семантичке везе између партикуле и препозиције и глагола, него кад се комбинују глагол и адвербијална допуна. Јесперсен (1937) такође прави разлику између партикула које су семантички у уској вези са глаголом као у “send for” у примјеру (21), и оних које су у уској вези са именичком фразом која им слиједи као што је “in the bed” у примјеру (22) (ЈЕСПЕРСЕН према РИДЛ и ШЕЈНТУХ 1983: 528):

- (21) (a) Someone sent for the doctor.
 (b) The doctor was sent for.
 (22) (a) Someone slept in the bed.
 (b) The bed was slept in.

Свартвик (1966) сматра да, иако није могуће јасно одредити њихове границе, ипак можемо рећи да су пасивним облицима подложније комбинације глагола и препозиције које се одликују већим степеном кохезије, па тада заједно могу да буду у функцији транзитивног глагол, за разлику од оних који су комбиновани са адјунктима и одликују се мањим степеном семантичког јединства, па су стога мање подложни пасивним облицима.

Чомски такође говори о важности семантичке кохезије међу глаголима и њиховим препозицијским фразама како би превођење у пасивни

облик таквих конструкција било могуће. То потврђују сљедећим примјерима (1965: 113):

(23) He decided on the boat.

(24) He made his decision aboard the boat.

Пасивизација је могућа само у примјеру (23) у којем имамо висок степен семантичког јединства између глагола и препозицијске фразе, док у примјеру (24) глаголу слиједи мјесни адвербијал који није у уској семантичкој вези са глаголом који му претходи.

Бах (1980), такође, анализира препозицијске пасиве у вези са степеном семантичког јединства између глагола и препозиције која му слиједи, те кохезију која утиче на његову транзитивност, при чему закључује да су препозицијски пасиви могући само у случају “a phrase which works syntactically and semantically like a transitive verb” (1980: 299), док они који нису подложни превођењу у пасивни облик су “either expressions that are governed by certain verbs or just free adverbials” (1980: 307).

У својој студији у којој се баве препозицијским пасивима, Ридлова и Шејнтухова дају примјере конструкција које су преведене у пасив упркос томе што комбинацију глагола и препозиције не одликује висок степен семантичког јединства, откривајући на тај начин недостатке како у Баховој тако и у претходно наведеним теоријама, које као основни услов за превођење препозицијских глагола у пасив узимају управо висок степен семантичког јединства између глагола и препозиције која му слиједи (1983: 533):

(25) “the cheap breeches... skintight as if both they and their wearers had recently and hopelessly been rained on.” (p. 392)

(26) “Altogether it was the kind of bed to be slept on rather than lingered in.” (p. 392)

Кверк и сарадници (1985) тврде да постоје различити степени кохезије између глагола и препозиција које им слиједи, те да степен апстрактности утиче и на степен семантичког јединства између наведених елемената. Фразалани глаголи попут (*John called up the man*) и препозицијски глаголи попут (*John called on the man*) могу имати пасивне облике јер се понашају као транзитивни глаголи који се састоје од једне ријечи, за разлику од комбинација глагола са препозицијама које се одликују малим степеном семантичког јединства, па у том случају пасивизација није могућа, као у (27) (КВЕРК, ЛИЧ и др. 1985: 174):

(27) John called from the office.

Бављење семантичком кохезијом између глагола и препозиције отвара у исто вријеме и питање њиховог формалног јединства. Јовановић

дефинише препозицијске гаголе као “bipartite forms, as they consist of a lexical base form and a preposition” (2012: 168). Он даље наводи да “another distinction between prepositional and phrasal verbs is that prepositional verbs allow for the insertion of adverbs between the verb and preposition, whereas this is not acceptable with verbs and adverbs particle” (2012: 169).

Ако обратимо пажњу на цитиране примјере препозицијских пасива, као и оне из јединог приказа ове конструкције у савременим граматици језика, примјећујемо да у свим наведеним примјерима препозицијских пасива глагол није раздвојен од препозиције, што се слаже са још једном уобичајеном тврдњом у вези са препозицијским пасивима према којој у препозицијском пасиву ова два елемента не могу бити раздвојена – “It is commonly observed that the verb and preposition must be adjacent in the prepositional passive” (ФИНДЛИ 2016: 258). Финдли, међутим, сматра ову тврдњу неадекватном наводећи примјере препозицијских пасива у којима је раздвојеност између глагола и препозиције прихватљива, при чему у тој позицији можемо наићи на “a wide variety of adverbs”, као у сљедећим примјерима (2016: 259):

(28) The other thing that he sees in winter time is that a lot of the services are relied hugely on by other people in need over the festive season.

(<http://www.thejournal.ie/sick-homeless-drug-users-ireland-christmas1805324-Dec2014/>)

(29) Gas turbines have rapid transient response capabilities and, thus, will be relied increasingly on in markets with large intermittent sources. (Lieuwen et al., 2013)

Финдли такође истиче да је у овој позицији могуће наићи и на директне објекте, али само у случају када је ријеч о директном објекту семантичких глагола, као у примјерима (30) и (31), (2016: 259):

(30) You have been taken advantage of.

(31) I've been made a fool of.

Ценг указује на исто говорећи о томе како “certain idiomatic direct objects can intervene between V and P in the prepositional passive” поткрепљујући ову тврдњу сљедећим примјером (2006: 273):

(32) Kim made a fool of / kept tabs on Sandy. ~ Sandy was made a fool of / kept tabs on.

Како смо видјели, устаљено је мишљење да се у случају препозицијских глагола у пасиву, глагол и препозиција јављају увијек заједно. Међутим, истичемо да Финдли наводи како неке давнашње студије тврде да је то могуће, те да је присуство директног објекта у овој позицији много шире прихваћено, при чему “the only real restrictions are clarity and intent”,

како трвди Болинџер (БОЛИНЏЕР према ФИНДЛИЈУ 2016: 258), а све то поткрепљује примјерима преузетим од Зив и Шејнтухове (2016: 259):

- (33) That city has been fought many a battle over.
- (34) He has been burned, stuck pins in, beheaded—all in effigy, of course.
- (35) To be whispered such dirty innuendos about was enough to break any girl's heart.
- (36) I don't like to be told lies about.

Темом раздвојености глагола и препозиције (енг. *adjacency*) Ценг (2006) се на много детаљнији начин бави у својим изврским студијама о препозицијском пасиву, које нам, како Финдли истиче, на веома исцрпан и студиозан начин помажу да схватимо да “there is nothing in principle, and certainly not in the syntax, ruling out the presence of direct objects or other intervening material in the prepositional passive” (2016: 259).

Видјели смо да питање кохезије између глагола и препозиције представља једну од најважнијих тема у вези са препозицијским пасивима, јер управо степен кохезије међу овим елементима утиче на могућност творбе ових пасива – што је јаче семантичко јединство међу овим глаголским елементима, то је већа могућност њихове трансформације у пасивне облике. Овим питањем бавили су се лингвисти у оквиру различитих лингвистичких теорија, међутим, упркос томе, занимљиво је да је ово питање још увијек и у великој мјери занемарено у већини најучесталије коришћених савремених граматичких уџбеника и књига које се баве општим прегледима граматике енглеског језика. Наиме, поменути лингвисти се овом темом баве у монографским студијама о пасиву, попут Свартвика (1966), Купер-Куленове (1979), те у чланцима на ову тему, попут Болинџера (1975), Баха (1980), Бреснанове (1982), Ридлове и Шејнтухове (1983), Такамија (1992), Ценга (2006, 2007, 2009), Финдлија (2014), итд., док је у већини савремених граматика енглеског језика, осим Хадлстовове и Пулумове (2002) ово питање у потпуности занемарено, или пак сведено на свега неколико реченица у оквиру одјељака које се баве пасивним конструкцијама, као на примјер код Кверка и сарадника (1985), Александра (1988), Кверка и Гринбаума (1997), Бајбера и сарадника (1999). У вези са овим, циљ овог поглавља јесте да кроз преглед неких од битнијих дјела која су се бавила овим питањем укаже на његов значај у вези са препозицијским пасивима, и да му, као таквом, буде посвећено више простора у приказима препозицијских пасива у оквиру одјељака који се баве пасивном конструкцијом у савременим граматика енглеског језика.

4. Семантички фактори

У овом поглављу бавићемо се семантичким факторима или ограничењима којима је условљена творба препозицијских пасива, а то су

условљеност промјеном стања (енг. *affectedness condition*) и условљеност карактеризацијом (енг. *characterisation condition*).

Наиме, код Хадлстонове и Пулумове друге категорије препозицијских глагола пасивни облици могући су у случају када је субјекат пасивне конструкције под утицајем радње коју врши агенс, изложен промјенама одређених својстава или особина, па је ова врста условљености названа “*affectedness condition*”, што је илистровано примјером (iic).

Ким потврђује исто, наводећи да “*the main difference between possible and impossible examples here is that the individual referred to by the passive subject is acted upon by an agent. That is the passive subject is physically or psychologically affected by the action performed by the agent*” (КИМ 2009: 7). То илуструје сљедећим примјерима:

- (37) a. *San Francisco has been lived in by my brother.
 b. The house has been lived in by several famous personages.
 (38) a. *Seoul was slept in by the businessman last night.
 b. This bed was surely slept in by a huge guy last night.

Из наведених Кимових примјера више је него јасно зашто су примјери (37b) и (38b) прихватљиви у пасивном облику, док то није случај са примјерима (37a) и (38a). Наиме, *Сан Франциско* и *Сеул*, у примјерима (37a) и (38a) представљају локације, и тешко је замислити да је на њих у битној мјери могла утицати чињеница да су нечији брат или бизнисмен преноћили у њима. На супрот овим примјерима, субјекат тј. *кућа* у примјеру (37b) постала је позната јер су у њој живјеле познате личности, а кревет у којем је спавао неки огромни човјек, у примјеру (38b) под његовом тежином је очигледно измијењен и изгужван, или чак и оштећен, што је такође утицало на субјекат, измјенивши га.

Ким такође истиче да “*though affectedness condition works out for many pseudo-passive cases, we can observe that additional factors also exist*”, па из тог разлога „*It is hard to assign any affectedness role to the subject*”. Наиме, ако упоредимо сљедеће примјере, видјећемо да је, у примјерима под (b), субјекту тешко приписату улогу онога који врши или изазива одређену промјену (2009: 7):

- (39) a. Four is equalled by two and two.
 b. He is equalled in strength by no one.
 (40) a. A mile to work was run by him.
 b. A mile was first run in four minutes by Bannister.

Хадлстон и Пулум баве се и условљеношћу карактеризацијом, при чему тврде да су пасивни облици препозицијских глагола могући само у оним случајевима када ти глаголи дају информације о битним и специфичним карактеристикама пасивног субјекта. То поткрепљују примјерима (ia) и (ib) у поглављу 2.

Када је у питању условљеност карактеризацијом, Ким наводи да субјекат пасива не бива промијењен под утицајем глаголске радње – “It is not affected by the action described by the following VP instead, the subject is characterized by the VP” (КИМ 2009: 7). Дакле, субјекат је на извјестан начин окарактерисан путем глаголске фразе, па је из тог разлога овај тип анализе познат као ‘characterization condition’. Он се у вези са овим слаже са Хадлстоном и Пулумом, наводећи да у случајевима када нам није дата нека битна или специфична информација о субјекту пасива, творба пасивног облика није могућа. Као илустрацију примјера препозицијског пасива који функционишу по принципу карактеризације субјекта, Ким наводи сљедеће примјере:

- (41) a. *Seoul was walked around by his father.
 b. Seoul can be walked around in a day.
 (42) a. *The hotel was stayed in by my sister.
 b. The hotel can be stayed in by foreigners.

Примјери (41b) и (42b) указују на одређене специфичне карактеристике пасивних субјеката у њима, тј. да се *Сеул* може обићи шетњом за дан, те да у том хотелу могу одсјести странци, док у примјерима (41a) и (42a) чињеница да је нечији отац шетао *Сеулом* или да је нечија *сестра* одсјела у *хотелу*, нам не дају информације о њиховим специфичним карактеристикама.

Када је ријеч о анализи пасивне конструкције из ове научне перспективе, најчешће помињана студија јесте она Болинџерова у којој се истиче да “when an object of a preposition represents a true patient and not merely some entity located with respect to some other entity, or to existence itself, i.e. presence on the scene or absence” (1977: 68), then that object NP may be passivized under the same conditions as those for direct object passivization” (БОЛИНЏЕР према РИДЛ и ШЕЈНТУХ 1983: 536). Болинџер ову тврдњу поткрепљује сљедећим примјерима:

- (43) (a) My brother has lived in Chicago.
 (b) *Chicago has been lived in by my brother.
 (44) (a) Several famous personages have lived in the house.
 (b) The house has been lived in by several famous personages.

У примјеру (43a) *Чикаго* представља само локацију тј. мјесто живљења, а чињеница да нечији брат живи у њему није битно утицала на њега нити му придодала нека специфична својства, па у том случају творба пасива није могућа (43b). У примјеру (44a), чињеница да су у датој кући живјеле познате личности, ову кућу обиљежила је на специфичан начин, учинивши је познатом, тако да је у другом случају превођење у пасивни облик могуће (44b). Јасно је да се овдје ради о условљености карак-

теризацијом, јер цитирани примјер показује да је творба пасива могућа само у оном случају када је субјекат пасива окарактерисан или описан на специфичан начин.

Финдли се такође бави овом тематиком, па у вези са њом наводи да постоји “large amount of literature on delimiting the class of predicates which can participate in the prepositional passive via non-syntactic restrictions. Usually focussed on properties borne or ascribed to the subject.” (2016: 4), што управо јесте оно чиме се баве условљеност промјеном и условљеност карактеризацијом.

Проучавање кохезије између глагола и препозиције, начина на који она утиче на могућност творбе пасивних облика препозицијских глагола, те анализирање питања која се тичу семантичких фактора који утичу на творбу ових нетипичних пасива, у великој мјери је занемарено у савременим граматичким уџбеницима и општим граматичким прегледима енглеског језика. Када је ријеч о факторима попут условљености промјеном и условљености карактеризацијом, савремени граматички описи би, опет, требало да се угледају на начин на који је ово питање обрађено код Хадлстона и Пулума, као и на начин на који је уврштено у опис препозицијских пасива у оквиру поглавља у којем се баве пасивном конструкцијом уопште.

5. Закључак

У овом смо раду настојали дати сажети опис препозицијског пасива, указати на неке од његових битних димензија, на комплексност и важност ове конструкције, те на потребу да јој се поклати више пажње и простора како и даље не би била маргинализована, или пак у попуности изостављана у граматицима енглеског језика.

Бавили смо се питањем кохезије, како семантичке, тако и формалне између глагола и њихових препозиција, те њеног утицаја на могућност њиховог превођења у пасивни облик. Такође смо указали на важност коју одређени семантички фактори имају када је у питању могућност реализације партиципског пасива, а све то са циљем да бисмо ову конструкцију лакше препознали, те одагнали барем неке од недоумица када је у питању могућност преобликовања препозицијских глагола у пасивну форму.

Надамо се да ће овај рад послужити као инспирација будућим истраживачима, који ће се посветити структурним и семантичким карактеристикама ове сложене конструкције. То би требало да допринесе њеном потпунијем разумијевање, те да попут Хадлстоновог и Пулумовог,

у коначници, резултира фреквентнијим, свеобухватнијим и систематичнијим описима овог типа пасивне конструкције у савременим граматицама енглеског језика.

Цитирана литература

- БАЈБЕР, ЈОХАНСОН и др. 1999: Biber, Douglas & Stig Johansson, Geoffrey Leech, Susan Conrad, Edward Finegan. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. London: Longman, 1999.
- БАХ 1980: Bach, Emmon W. "In Defense of Passive", *Linguistics and Philosophy* 3, New York, 1980, 297-341.
- ЈОВАНОВИЋ 2012: Јовановић, Владимир. *Lexical and Functional Categories in English*. Niš: Faculty of Philosophy, 2012.
- КВЕРК, ЛИЧ и др. 1985: Quirk, Randolph & Geoffrey Leech, Sidney Greenbaum. *A comprehensive grammar of the English language*, London/New York: Longman, 2012.
- КИМ 2009: Kim, Yuni. "Three types of English pseudo-passives: A lexicalist perspective", *Korean Journal of Linguistics* 34(1), 2009, 1-24.
- РИДЛ, ШАЈНТУХ 1983: Riddle Elisabeth & Gloria Sheintuch. "A functional analysis of pseudo-passives", *Linguistics and Philosophy* 6(4), 1983, 527-563.
- ФИНДЛИ 2016: Findley, Jamie Y. "The Prepositional Passive in Lexical Functional Grammar", Doug Arnold, Miriam Butt, Berthold Crysmann, Tracy Holloway King, Stefan Muller (eds.), *Proceedings of the Joint 2016 Conference on Head-driven Phrase Structure Grammar and Lexical Functional Grammar, Polish Academy of Sciences, Warsaw, Poland: CSLI Publications, 2016, 255-275.* <<http://csli-publications.stanford.edu/HeadLex/>> 26.05.2019.
- ХАДЛІСТОН, ПУЛУМ 2002: Huddleston, Rodney & George. K. Pullum. *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2002.
- ЦЕНГ 2006: Tseng, Jesse. "English prepositional passives in HPSG", Gerhard Jäger, Paola Monachesi, Gerald Penn & Shuly Wintner (eds.), *Proceedings of the 11th Conference on Formal Grammar, Málaga, ES: CSLI Publications Online Proceedings, 2006, 147-159.* <<http://w3.erss.unitlse2.fr/textes/pagespersos/tseng/Pubs/FG06-tseng.pdf>> 16.05.2019.
- ЧОМСКИ 1965: Chomsky, Noam. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 1965.

Maja R. Kujundžić

PREPOSITIONAL PASSIVE AS A MARGINALIZED CATEGORY OF THE PASSIVE VOICE

Starting all the way from the traditional to the contemporary general accounts of the English grammar, the passive construction has been defined and described in a very close transformational relationship with its corresponding active counterpart. As a result of such an approach to the treatment of the passive, all those constructions that have reminded of the passive but have not had their direct transformational active counterparts, or the process of their transformation into those have not been as simple and straightforward, have been unjustly neglected, marginalized or completely left out from the grammatical accounts of the passive. One of such passive constructions is the passive of prepositional verbs (i.e. prepositional passive), whose transformation into its active counterpart can be rather complex and unclear, because of the formal and semantic complexity of such verbs. The aim of this paper is to point out to some of the important characteristics of this construction by giving an overview of the relevant literature that has dealt with it. At the same time, it aims to point out to the importance of its inclusion in the accounts of the passive construction in the contemporary grammars of the English language. Since, in comparison to majority of the contemporary English grammars, the one by Huddlstone and Pullum (2002) deals with prepositional passives in the most encompassing and systematic way, it will serve as the main inspiration for this paper.

Keywords: passive, active, transformation, prepositional verbs, prepositional passive, English grammar

